

Martin Nielsens tale i Højesteret

Taler

Martin Nielsen
Politiker, Danmarks
Kommunistiske Parti

Dato

9. marts 1961

Omstændigheder

Tale af Martin Nielsen, holdt i Højesteret den 9. marts 1961.

1 Hvad man skjuler i sne ...

Højærværdige ret,
Højesteret – !

- 5 Når jeg har anmodet om ved afslutningen af denne langvarige og omfattende retssag at sige nogle ord, skyldes det *ikke* (Christrup), at jeg er utilfreds med det juridiske forsvar, som advokat Hagens på fremragende måde har ydet modstandsbevægelsen, Land og Folk og mig personligt ved sagens behandling ved Østre Landsret og her ved Højesteret.

10

- 15 Det skyldes derimod, at jeg under hele sagens behandling har ment, at der er tale om en sag, der ikke bør afgøres som en almindelig injuriesag. Der er tale om en sag, der både peger *bagud* mod det, der skete under Danmarks besættelse, og *fremad* mod det, der sker i dagens Danmark, og det, der vil ske i tiden, der kommer. Dertil må endvidere føjes, at sagen indeholder både menneskelige og personlige momenter, der er så ømfindtlige, at det er svært at behandle dem
- 20 inden for rammerne af et juridisk forsvar.

- 25 Generaløjtnant Viggo Hjalp har således – det er i hvert fald mit skøn – anlagt sin *personlige* injuriesag mod dagbladet Land og Folk og mod mig, fordi han føler sin *ære* krænket af de anklager, mit blad har rettet imod ham. Efter mit

30 skøn har generalen haft mulighed for og grund til at anlægge tilsvarende
injuriesager mod andre end netop Land og Folk, men jeg forstår imidlertid godt,
hvorfor han netop valgte det *kommunistiske* dagblad og ikke andre dagblade
eller personer. Jeg forstår endvidere, at generalen gennem dette sagsanlæg kræver
juridisk æresoprejsning i form af en stor pengemæssig erstatning og derved, at
jeg anbringes en passende tid i fængsel.

35

40 Hjalf-sagen, som denne sag kaldes i offentligheden, er således også et spørgsmål
om *ære*, måske endda i første række et spørgsmål om ære et synspunkt, jeg for så
vidt godt kan gå ind for. Men Hjalf-sagen er i så fald ikke blot et spørgsmål om
general Hjalfs ære – den er i så fald ikke blot et spørgsmål om „den lille stabs“
ære –, og den er i hvert fald slet ikke et spørgsmål om oberst Schjødt-Eriksens
ære – !

45

Derimod er Hjalf-sagen et spørgsmål om modstandsbevægelsens ære – den er et
50 spørgsmål om de faldne og martrede frihedskæmpers ære, og den er et
spørgsmål om mit parti, det kommunistiske partis ære, det parti, der loyalt og på
lige vilkår deltog i Danmarks frihedskamp sammen med den øvrige
modstandsbevægelse, det parti, der mistede 10 % af sine medlemmer i den
nådesløse kamp for Danmarks frihed.

55

Og endelig er Hjalf-sagen også et spørgsmål om mit blads – om Land og Folks –
60 ære, og hvad der vel ikke teller alverden, den er til syvende og sidst et spørgsmål
om min personlige ære.

65

Vi har i denne ejendommelige sag general Hjalfs tilståelse for, at han, som chef

for den lille stab, greb *regulerende* ind i modstandskampen, eller som generalen udtalte til Berlingske Tidende den 13. marts 1960:

70

75 „Hvis ikke landets ledende politikere med støtte af loyale embedsmænd og med politikorps, bær og flåde i ryggen havde grebet *regulerende* ind i modstandsarbejdet kunne frihedskampen være endt i kaos, som man så det i andre lande“.

80

85 *Men er generalens påstand rigtig – og kan den være rigtig, er dette sandheden om besættelsestiden?*

90 Jeg spørger, og jeg mener, at netop jeg har ret til at spørge og spørge netop *her* i Højesteret:

95

„Kan det være rigtigt, at det var i modstandsbevægelsens og frihedskampens interesse, at landets ledende politikere med et loyalt politikorps i ryggen i juni 1941 greb *regulerende* ind og forbød det kommunistiske parti og arresterede dets medlemmer og at man *fra dansk side* fortsatte jagten på kommunisterne i
100 hvert fald indtil 29. august 1943, og at dele af politikorpset fortsatte denne jagt indtil 19. september 1944“. Generalens påstand er også en grov beskyldning mod Højesteret.

105

Jeg spørger derfor videre, og jeg mener, at netop *jeg* har ret til *her* i Højesteret at stille spørgsmål:

110

„Kan det være rigtigt, at det var i Danmarks, i modstandsbevægelsens og i
115 frihedskampens interesse, at en *loyal* Højesteret, i hvert fald i praksis, godkendte
den grundlovsstridige kommunistlov, og så at sige pr. duplikator stadfæstede
selv de mest meningsløse interneringskendelser over kommunister og over
påståede kommunister – duplikerede, enslydende kendelser, der i en lang række
tilfælde fik en dødsdoms virkninger“? Når man som jeg har set mange
120 mennesker, der på denne måde interneredes, lide en kvalfuld død, og kender
mangfoldige andre der slap fra denne form for regulering af modstandsarbejdet
med livet, men ikke helbredet i behold, er det, jeg spørger, om det virkelig *kan*
være sandheden, generalen i den ovenfor anførte udtalelse har givet udtryk for,
og *hvis* det er sandheden, er det, at jeg spørger, om denne sag, vi behandler her,
125 da er et spørgsmål, der kan afgøres ved en injuriedom over mig, en dom, der
juridisk rensner general Hjalfs ære?

130

Man kan sige, og jeg *ved*, at general Hjalfs advokat, højesteretssagfører
Christrup, vil sige, at alt dette kommer ikke denne retssag ved. Jeg mener det
kommer sagen ved, ikke mindst på baggrund af generalens erklæring om, at det
var de ledende politikere, der med loyale embedsmænd o.s.v. i ryggen, greb
135 regulerende ind.

140 Da det er første gang, jeg har anledning til at tale i Højesteret – jeg var ikke til
stede, da Højesteret behandlede min internering – og da det forhåbentlig også
bliver *sidste* gang, vil jeg derfor gerne have lov til at sige endnu et par ord om
denne side af besættelsestidens historie:

– Jeg ved ikke, om nogle af den serværdige rets høje dommere i deres fritid er
150 jægere, men jeg går ud fra, at selv om dette ikke skulle være til. fældet, så ved De,
at enhver anstændig jagers første uskrevne lov lyder:

155 – *Du må ikke skyde vildtet i sædet, du må ikke skyde vildtet i lejet, vildtet skal
have sin chance.*

160 Vi – kommunister – der blev frihedskampens første ofre, og den gruppe, der
betalte dyrest, fik ikke vildtets chance. Vi blev skudt i sædet den 22. juni 1941,
og vi blev igen skudt i lejet den 29. august 1943, vi fik ikke blot skyggen af den
165 chance, som den anstændige jager giver det vildt, han jager.

170 Jeg siger dette, fordi jeg så mange år efter, og efter alt hvad jeg har set og oplevet,
endnu ikke *vil* tro, at generalen *kan* have ret i sin påstand. Jeg går fortsat ud fra,
at politikerne, embedsmændene og Højesteret under besættelsen arbejdede ud
fra den såkaldte *nødretsgrundsætning*.

175 Det var i hvert fald det, besættelsestidens justitsminister og de ledende politikere
senere har forsvaret sig med. Jeg går ud fra, at Højesteret under besættelsen
180 virkede ud fra den betragtning, at selv om kommunistloven ikke var
grundlovsmæssig, *at selv om forbudet mod det kommunistiske parti og
arrestationerne og interneringskendelserne over kommunisterne ikke var
grundlovsstridig, og at selv om interneringen af mig som medlem af folketinget –*

185 *ikke var grundlovmæssigt i orden, så måtte man bøje sig for magien.*

190 Det er i hvert fald det eneste mulige moralske forsvar for Højesterets
virksomhed i disse år, jeg har kunnet finde. Og det understreges, synes jeg, ved at
umiddelbart efter Danmarks befrielse ved modstandsbevægelsens og vore
allieredes forenede kræfter, erklærede kommunistlovens og de øv riges
undtagelsesloves fædre på rad og række fra folketingets talerstol, at
195 kommunistloven og en række andre love og forordninger var grundlovsstridige,
at de kun var kommet til verden under tysk tryk og at man havde givet efter
for, som man sagde, at undgå at der skulle ske os det, der var værre. Men nu
kommer general Hjalp og fortæller os, at de ledende politikere med loyale
embedsmænd o.s.v. i ryggen greb regulerende ind i modstandskampen, for at
200 denne ikke skulle ende i kaos, *og det er jo noget ganske andet!*

205 *Hvad er sandheden om det, der skete i disse år, ærværdige ret?*

210 Er det sandt, det general Hjalp siger, eller er det sandt, det de ledende politikere
har sagt gang på gang i folketinget og gentaget i den parlamentariske
kommission og mange andre steder, at de handlede under tvang og *mod* deres
vilje.

215

Begge dele kan ikke være sandt, og derfor spørger jeg igen:

220

225

Kan disse spørgsmål finde deres afgørelse gennem en injuriesag mellem general Hjalff og redaktør Martin Nielsen?

230

Så kan man selvfølgelig sige, at det jeg her taler om drejer sig om tiden *før* den 29. august 1943, og at general Hjalffs udtalelser har relation til det, der skete efter denne historiske dato.

235

Men selv om man går ind på den tankegang, så går politikernes gentagne
240 angivne højtidelige forsikringer ud på, at *de hele tiden* følte sig under tvang, at de hele tiden handlede under tvang og at de hele tiden handlede *mod* deres vilje.

245

Det var jo efter den 29. august 1943 general Hjalff og den lille stab begyndte at „regulere“ modstandsbevægelsen bl. a. gennem den skæve våbenfordeling.

250

Handlede den lille stab under tvang, således som politikerne siger *de* gjorde, eller skete den lille stabs regulering af modstandsbevægelsens kamp i overensstemmelse med politikerne, således som general Hjalff siger?

255

Jeg har fremhævet dette for mig væsentlige moment, fordi en Højesteretsdom,
260 der hvad hovedlinjerne angår, stadfæster Østre Landsrets dom, *kan* opfattes som en godkendelse af general Hjalffs og hans venners politiske problemstilling,

som er i direkte modstrid med det, politikerne hidtil så højtideligt har forsikret offentligheden.

265

270

Kan politikerne, de døde og de levende være tjent med det?

275

Kan befolkningen være det?

280

285 *Kan historien erklære sig tilfreds med denne udgang af sagen?*

290

Og kan Højesteret selv være tilfreds med en sådan udgang af Hjalp-sagen?

295

Ville det ikke være mere tilfredsstillende, om Højesteret erkendte, at der her er tale om en sag, der har betydelig mere med politik at gøre, end den har at gøre med jura? Og at man derfor simpelthen overlader den til den politiske kamps og dermed til historiens afgørelse.

300

305 Og ved en sådan stillingtagen tager i betragtning, at historien ikke er en mekanisk proces, der går sin skæve gang uafhængigt af alt og alle, men at historien er noget, der formes af menneskene, noget der skabes ud af folkenes kamp. Denne efter min opfattelse ubestridelige kendsgerning har vi her i Danmark – *her i Højesteret* lige inde på livet.

310

Jeg har nævnt Højesterets holdning til kommunistloven og hvad dermed i
315 forbindelse står, og jeg går fortsat – trods general Hjalfs påstand om det modsatte ud fra, at Højesteret dengang handlede, som den gjorde, under visse givne magtforhold i vort af de tyske nazister militært besatte land, og ikke ud fra generalens påstand om, at ledende politikere med støtte af loyale embedsmænd o.s.v. greb regulerende ind i modstandsarbejdet.

320

Få år senere dømte Højesteret nazister og krigsforbrydere efter det
325 straffelovstillæg, som var resultatet af en aktiv og sejrende modstandsbevægelses historiske indsats.

330

Dette får mig, som ikke juridisk kyndig medborger, til at gå ud fra, at *lov ikke altid er lov*, og at *jura ikke er uforanderlig*, men at både en lovs indhold og dens fortolkning afhænger af visse historiske forudsætninger, og at historien ikke er en mekanisk, men en politisk proces, der er i fortsat udvikling.

335

Det forekommer mig derfor ud fra *alle* synspunkter betænkeligt, at Højesteret

med lovbogen i hånd, ud fra formelle synspunkter, domfælder i denne sag, uden at tage hensyn til sagens reelle indhold.

345

I det års tid, Hjalb-sagen har stået på, er der stadig kommet nye forhold og nye kendsgerninger frem, der i hvert fald ikke stiller den lille stab og dens chef i et bedre lys, end da Land og Folk rettede de angreb mod generalen, som er sagens
350 *formelle* juridiske indhold.

355 Det *er* fristende, det indrømmer jeg, for een der på et grundlovsstridigt grundlag *har* afsonet 4 år – deraf en betydelig tid under forhold, som den ærværdige retsmedlemmer heldigvis savner personlige forudsætninger for at fatte – også at beskæftige sig med det rejste erstatningskrav og med kravet om fængselsstraf i denne sag.

360

Men jeg skal lade det ligge. Jeg vil *på dette punkt* grumme nødigt misforstås!

365

Derfor til slut kun dette:

370

Det kan ikke udelukkes, at der også efter at Højesteret har talt kan komme nye ting frem i Hjalb-sagen, og det er derfor ikke så heldigt – synes jeg – at domfælde i en sag, der ikke er tilstrækkeligt oplyst, men derimod er under fortsat udvikling.

Men dom eller ikke dom, straf eller ikke straf, erstatning til general Hjalp eller ikke erstatning, denne sag er ikke slut. Højesteret kan fælde dom, men
 385 Højesteret kan *ikke* sætte punktum for Hjalp-sagens videre udvikling.

390 Vi har et gammelt ord her i landet, som dog vist nok ikke er taget med i noter og forklaringer til borgerlig straffelov, men som fortsat lever i det danske folks sprog. Det lyder i al sin enfoldige enkelthed således:

395

– *Det man skjuler i sne, kommer frem i tø.*

400

Det er det, der *er i færd med* at ske i Hjalp-sagen.

405

Kilde

Manuskript taget fra Nielsen, Martin. (1973). Kommunisternes Kapital. Artikler og taler. Forlaget Melbyhus efter aftale med rettighedshaver

Kildetype

Digitalt manuskript

410

Tags

Danmarks Kommunistiske Parti, Forsvarstale

Relateret

Martin Nielsens tale om Hjalp-sagen
 25. juni 1961

415

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/martin-nielsens-tale-i-hojesteret>